

Євгеній КОЛІСНИК,
Андрій ЦИНА

ПРИЙОМИ АКТОРСЬКОГО МИСТЕЦТВА У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Успішність оволодіння учнями наскрізними вміннями, які визначають рівень розвитку особистості, залежить від переконливості, яскравості і живості тих образів, на яких будується урок трудового навчання, що є провідним у театральній педагогіці. Тому, в нашій статті роботі ми виходимо з гіпотези, що використання на уроках елементів театральної педагогіки розвиватиме в учнів образне мисленнями, сприятиме навчанню творчості.

Метою нашого дослідження став пошук засобів театральної майстерності у трудовому навчанні та вихованні школярів та прийомів їхнього системного використання, які уточнювали б освітні результати та співвідношення змінних в описі компонентів забезпечення розвитку особистості учнів основної школи.

Основною стратегією дослідження прийомів системного використання засобів акторського мистецтва, які відповідали б концептуальним підходам до розвитку особистості є формулювання робочих визначень у вигляді опису цілей, завдань, принципів, змісту, методів і форм організації становлення та розвитку компонентів, що забезпечують розвиток особистості школярів засобами театральної педагогіки на уроках трудового навчання.

Прийоми і засоби акторського мистецтва забезпечують розвиток особистісних якостей, які є ключовими в опануванні тими прийомами та засобами трудової діяльності, якими володіють інші її суб'єкти на рівні хоча б мінімально необхідному для освітніх вимог державних освітніх стандартів.

Реалізація методів і засобів акторського мистецтва для розвитку особистості учня основної школи має широко варіативний характер. Тобто у кожному з них можуть доцільно до вимог педагогічних ситуацій використовуватися всі наукові концепції розвитку особистості засобами театральної педагогіки. Кожен такий прийом і засіб має специфічну спрямованість на становлення складових розвитку особистості школяра засобами театральної педагогіки у процесі трудового навчання, водночас певним чином впливаючи й на розвиток інших її компонентів.

Театральна педагогіка пропонує ряд прийомів, що сприяють ефективному розвитку особистості. Висунута та розроблена А. Макаренком *концепція розвитку колективу вихованців шляхом залучення всіх їх до організації театральних вистав* передбачає реалізацію елементів театральної педагогіки за принципами «закону руху колективу», «системи перспективних ліній», «принципу паралельної дії» [1].

Використання сили колективу в його неперервному русі та вдосконаленні за «законом руху колективу» передбачає таку організацію колективної діяльності школярів з трудового навчання на уроці, коли через програвання театралізованих сцен-імпрровізацій, що складаються із заданих учителем сюжету, ролей і тексту, створюються умови для супутніх театральній грі, колективній творчості і комбінуванню засвоєння навчального матеріалу, периферизації уваги шляхом «відволікання» від головного для глибинного оволодіння ним, емоційно-образного вияву колективних взаємовідносин і творчості кожного школяра. За заданими вчителем темою і сюжетом школярі самостійно розподіляють ролі, придумують смішні сцени, гострі ситуації, сміливі перевтілення. Здійснення театралізованих сцен-імпрровізацій передбачає набуття школярами на уроці нових прийомів сценічних дій, що виступає дієвим мотивом активізації пізнавальної діяльності учнів і водночас породжує нові інтереси до трудового навчання.

Вплив на особистість школяра здійснюється, за «принципом паралельної дії», опосередковано через учнівський колектив та його актив, які мають бути обов'язково повністю задіяними у театралізованій творчій ігровій діяльності. Завідувач клубною роботою в колонії імені Горького і комуні імені Дзержинського вважав програвання імпровізацій ефективним педагогічним засобом: «як дитина грає, так вона буде і працювати». Підготовка до театралізацій вважалася справою значної важливості. Окрім навчання володінню собою, своїм голосом, мімікою, як справжні артисти, вихованці, усвідомлюючи в театралізованих імпровізаціях свою необхідність людям, навчаються в ігровій формі грамоті людських відносин, науці бути людиною, у них формуються такі якості особистості як чесність, благородство, великодушність, товариство, доброта, емпатія [2].

За «системою перспективних ліній» наслідування учнями майстерно продемонстрованих учителем на уроці трудових дій, викликає у школярів спільні емоційні переживання «завтрашньої радості» усвідомленням можливості в майбутньому навчитися виконувати трудові прийоми так якісно, швидко, як це робить вчитель. Позитивний вплив на ефективність трудового навчання має така емоційна модель спілкування як «заохочення поведінки, заплановане на майбутнє» [4], коли вчитель допомагає учневі усвідомити, що набуті ним на уроці трудові уміння знадобляться в майбутньому житті.

Регулярна участь школярів на уроках трудового навчання у програванні театралізованих сцен-імпровізаціях шліфує їхню акторську майстерність: вдосконалюється культура мовлення, мімічна і пантомімічна виразність, організаторські навички та творча інтуїція, з'являється впевненість собі, здатність адаптуватися в різних обставинах. Використовуючи необхідні рухи ід час програвання тих чи інших персонажів, школярі набувають здатності висловлювати свої почуття в міміці та жестах, відчувати необхідність для створення того чи іншого образу характерних особистісних рис, що вчить майстерності володіння ігровою ситуацією як невід'ємною складовою методики трудового навчання.

Наслідком використання театральних методів педагогіки є створення додаткових можливостей для внутрішньоособистісної комунікації дітей. «Через казку, фантазію, гру, через неповторну дитячу творчість – вірна стежка до серця дитини» – стверджував В. Сухомлинський [3]. Універсальний засіб всебічного розвитку дітей – інсценізація, де гра виконується за суворими правилами розвитку сюжету з урахуванням типажу персонажів. Саме театральна педагогіка піклується про емоційне самовідчуття та психологічне здоров'я особистості або групи засобами інсценізації. Кожен із розглянутих прийомів і засобів театральної педагогіки має специфічну спрямованість на розвиток певних складових акторських умінь, водночас певним чином впливаючи й на розвиток інших компонентів особистості школяра.

Список використаної літератури

1. Макаренко А. С. Педагогические сочинения: в 8-ми т. Москва : Педагогика, 1984. Т. 4. 400 с.
2. Макаренко А. С. Педагогическая поэма. Главы «Театр», «Завоевание Куражса» / Сост., вступ. ст., примеч., пояснения С. Невская. Москва : ИТРК, 2003. 736 с.
3. Сухомлинский В. А. О воспитании. Москва : Политиздат, 1988. 269 с.
4. Alan Maley, Alan Duff. Drama Techniques. Cambridge University Press, 2013. 258 p.